

SUPROTSTAVLJANJE KINE TERORIZMU NA MORU

Miroslav M. Talijan

Univerzitet odbrane u Beogradu, Vojna akademija

Vlada M. Mitić

Ministarstvo odbrane Republike Srbije, Sektor za politiku odbrane

Zeng Šuai*

Ministarstvo odbrane Narodne Republike Kine

Kako se najveći deo izvoza i uvoza Kine kreće preko Kineskog južnog mora i moreuza Malaka, kineski nacionalni interes jeste upravo normativno-pravno regulisanje terorizma, opremanje i adekvatno organizovanje snaga za borbu protiv terorizma, kao i učešće na određenim međunarodnim vežbama i operacijama. U ostvarivanju tog cilja Kina se susreće sa mnogobrojnim preprekama, kao što su: nedovoljna normativno-pravna uređenost i veliki broj snaga za protivterorističku borbu, koje su neadekvatno koordinirane i loše opremljene i obučene. Takođe, teritorijalni sporovi oko pomorskih oblasti sa zemljama oko Kineskog južnog mora, kao i često mešanje velikih sila, kao što su Sjedinjene Američke Države i Japan, sprečavaju Kinu u izgradnji bilateralnih odnosa sa navedenim zemljama radi zajedničke borbe protiv terorizma. Sa druge strane, aktivno učešće Kine na međunarodnim vežbama i operacijama koje se odnose na borbu protiv piraterije i terorizma na moru povećava sposobnosti Kine da zaštiti vlastite nacionalne interese.

Ključne reči: *terorizam, definisanje, definicija, nauka, teorija*

Uvod

Šezdesetih godina prošlog veka međunarodni terorizam u svetu postao je sve učestaliji. Uz uticaj talasa globalizacije, akcije terorističkih organizacija postaju sve češće i opasnije, predstavljajući sve veću pretnju interesima međunarodne zajednice. Dana 11. septembra 2001. godine dogodili su se višestruki teroristički napadi na američku administraciju i njene vojno strateške objekte. U ovom terorističkom napadu 3.000 civila je izgubilo život, a američka ekonomija je pretrpela veliki udar. Severnoatlantski savez (NATO) odmah je posle tog događaja, prvi put u svojoj istoriji, aktivirao zajednički defanzivni mehanizam. Tada su SAD objavile rat terorizmu i pokrenule protivteroristički rat protiv država koje podržavaju terorističke organizacije. Ovaj događaj bio je pokretač za međunarodnu sarad-

* Major Zeng Šuai je završio Komandno-štabno usavršavanje u Školi nacionalne odbrane u Republici Srbiji 2012. godine – 58. klasa KŠU.

nju protiv terorizma, a borba protiv terorizma postala je jedna od najvažnijih tema u oblasti međunarodne netradicionalne bezbednosti. Države međunarodne zajednice postepeno su uspostavljale specifične institucije za protivterorizam, izgradile preventivne mehanizme i ratifikovale međunarodne sporazume za ojačanje saradnje za borbu protiv terorizma.

U prošlosti su teroristi uglavnom izvršavali terorističke napade u vazdušnom prostoru, kao što su, na primer, otmice aviona, a nešto kasnije glavno bojište se prebacilo sa neba na kopno. Međutim, danas postoji tendencija da teroristi za izvršenje terorističkih akcija sve više biraju potencijalne mete na moru ili izvršavaju piratske aktivnosti za dobijanje otкупа radi finansiranja svojih terorističkih aktivnosti.

U poslednjim decenijama kineska ekonomija raste brzo. Tokom 2010. godine Kina je postala druga ekonomska sila u svetu. Zavisnost Kine od međunarodne trgovine je u sve većem porastu, a skoro sva trgovina se obavlja putem pomorskog saobraćaja. Zato, da bi obezbedila stabilan i održiv rast ekonomije, Kina mora da preduzme efektivne i efikasne mere za očuvanje bezbednosti pomorskih linija za prevoz.

Istovremeno, uz proširenje interesa van zemlje i povećanje učešća u međunarodnoj saradnji za borbu protiv terorizma, Kina izaziva reakciju terorističkih ili ekstremističkih snaga, što neretko rezultira njihovim napadima na kineske interese. Takva teroristička pretnja moguća je sa mora. Stoga, eliminisanje pretnji sa mora, pored primene „mekih mera“, odnosno ojačavanja međunarodne saradnje radi zajedničkog promovisanja bezbednosti na moru, sve češće zahteva i primenu „čvrstih mera“, odnosno izgradnju i jačanje pomorske oružane snage radi stvaranja sopstvenog pouzdanog vojnog kapaciteta za borbu protiv terorizma na moru.

Kina ističe da je izgradnja pomorskih snaga usmerena u defanzivne svrhe, a ne protiv drugih država, naročito država u njenom okruženju. Sa druge strane, Kina aktivno učestvuje u međunarodnoj saradnji u borbi protiv terorizma na moru, jer se to od nje, kao svetske sile, očekuje.

Pojam i pravno određenje terorizma u Kini

Kako Kini u vreme hladnog rata nije pretila opasnost od terorizma, malo je istraživanja iz tog vremena koja su u vezi sa terorizmom. Istraživanja terorizma svodila su se na prevode strane, pretežno zapadne literature. Međutim, završetkom hladnog rata i otvaranjem Kine prema svetu vitalni interesi Kine dovedeni su u opasnost od terorističkih napada, te se kineska nauka okreće proučavanju ove pojave.

U definisanju terorizma, koji je relativno savremena pojava, i u domaćoj i stranoj literaturi javlja se više različitih definicija, u zavisnosti od karakteristika koje autori smatraju značajnim.

Reč *terorizam* je latinskog porekla (lat. Terror) i označava užas, strah, strah i trepet; vladavinu zastrašivanjem, strahovladu; političko nasilje. U savremenoj nauci terorizam je klasični termin političkog rečnika i predstavlja specifičnu vrstu političkog nasilja, svojstvenu prvenstveno pojedincima, terorističkim grupama i terorističkim organizacijama (Haw and Lott 1998, 11).

U najopštijem smislu, terorizam uvek predstavlja političko nasilje (*political violence*), ali je bitno naglasiti i da svako političko nasilje nije terorizam. Pretnja silom, prinuda, pritisak, psihofizičko zlostavljanje, političko ubistvo, atentat i diverzija smatraju se osnovnim oblicima političkog nasilja. Složene oblike političkog nasilja predstavljaju teror, nasilni protesti, pobune, neredi, nemiri, subverzija, ustanak, rat i terorizam. Dakle, može se konstatovati da se terorizam javlja u vrtlogu društvenog nasilja kao jedan od najsloženijih oblika političkog nasilja (Talijan 2010, 10-20).

Terorizam je oblik društvenog nasilja i istovremeno oblik asimetričnog ratovanja koji se manifestuje kroz stvaranje straha, panike i nesigurnosti kod građana određene države, upotrebom različitih sredstava nasilja (ubistva, pretnje, podmetanje eksplozije, otmiče, ucene itd.), a radi ostvarivanja političkih ciljeva.

Teroristička dejstva usmerena su prema određenom cilju, a mogu obuhvatiti širok spektar oružanih i neoružanih dejstava. Zbog različitog definisanja terorizma u istoriji, kao i njegovog različitog shvatanja od strane različitih subjekata međunarodne zajednice, u međunarodnim okvirima definisan je tek 2004. godine. Organizacija Ujedinjenih nacija definisala je ovu pojavu kao: „sve akcije, uz akcije koje su već određene postojećim konvencijama o aspektima terorizma, Ženevskim konvencijama i rezolucijom Saveta bezbednosti 1566 (2004), kojima je namera da izazovu smrt ili telesnu povredu civila ili neboraca, kada je svrha takve akcije, po njenoj prirodi ili kontekstu, da zastraši stanovništvo, ili da prinudi neku vladu ili međunarodnu organizaciju da nešto učini ili da se uzdrži od činjenja”.

Ovo definisanje na kraju daje legitimitet upotrebe međunarodnih snaga u borbi protiv terorizma i primenu svih mera i aktivnosti, i to: političke, pravne, diplomatske, obaveštajne, bezbednosne, informativno-propagandne, obrazovno-vaspitne, finansijske i vojne.

Istraživanje terorizma u Kini počinje od osamdesetih godina 20. veka, odnosno nakon sprovođenja državne politike i strategije u pravcu reformisanja i otvaranja države. Pre ovog perioda Kina je bila prisiljena da sprovodi zatvoreniju politiku, a probleme terorizma rešavala je osloncem na sopstvene snage i primenjujući tzv. strategiju samopouzdanja, gde nije bilo mnogo partnerskih aktivnosti i saradnje sa spoljnim svetom u suprotstavljanju terorizmu.

Teroristički napadi na SAD, koji su se dogodili 11. septembra 2001. godine, podstakli su kineske naučnike na ozbiljno istraživanje terorizma. Od tada se, svake godine, pojavljuje mnogo istraživačkih monografija o terorizmu. Neki kineski naučnici čak predlažu da se osnuje nova naučna disciplina – SUPROTSTAVLJANJE TERORIZMU I BORBA PROTIV TERORIZMA.

Ni u kineskim akademskim krugovima još nema jedne univerzalne definicije terorizma koja bi bila zvanično prihvaćena. Prema jednom stanovištu, terorizam je „skup nasilnih akata sa određenim ciljem i iznenadnošću, koji izaziva strah u društvu, ili putem pretnje nasiljem dostiže svoje željene zahteve; terorizam ima političku osobinu; terorizam je u suprotnosti sa ljudskom moralnošću i pravnim poretom, on je jedan od oblika organizovanog kriminala” (Guoqiang 1999, 40).

Sa druge strane, postoje naučna stanovišta u Kini prema kojima terorizam predstavlja: „nasilne ili nenasilne aktivnosti čija je namena da izazivaju atmosferu terora u društvu, radi skretanja pažnje javnosti. Te aktivnosti su u službi postizanja nekih političkih ili društvenih ciljeva i svi jači ili slabi izvršioci mogu da ih upotrebe protiv neborbenih meta (naročito civila). Te aktivnosti se manifestuju u raznim oblicima, kao što su: atentat, izvršenje eksplozije, uzimanje ljudi ili sredstva prevoza, trovanje, oštećenje kompjuterskih sistema, ili drugi nezakoniti i kriminalni akti” (Lianhe 2001, 3).

Autori koji imaju drugačije stanovište smatraju: „terorizam je jedna ideologija kojoj se čini teror kao dogma, on pripada krivičnim delima sa ciljem sistemizovanja i ispoljavanja terorističkih koncepata i akata. Terorizam je krivični akt koji podrazumeva bilo koje pojedince, grupe ljudi ili države koje upotrebljavaju ili prete da upotrebom razarajućih sredstava oštete

nevine, izazivajući osećanje terora, a radi pretnje drugim pojedincima, grupama ljudi ili državama, čime postižu neke političke ili društvene ciljeve" (Huizhi 2003, 2).

Neki naučnici pod terorizmom podrazumevaju „kolektivni naziv kriminalnih dela koja nasilnim sredstvima ili pretnjom nasilnim sredstvima izazivaju teror u društvu". Suprotno ovom mišljenju jeste gledište da je terorizam jedna misao ili koncept, čiji sadržaj pripada nivou duha, koji nije zakonski sankcionisan (Yizhou 2002, 25).

U Konvenciji protiv terorizma, separatizma i ekstremizma u Šangaju, koja je ratifikovana između Kine i centralnoazijskih država i Rusije u junu 2001. godine, prvi put se pojavljuje zvanična definicija pojma terorizma. U toj konvenciji terorizam se definiše kao „bilo koji akti koji se učine civilima ili licima koja nisu aktivni učesnici u vojnim operacijama u slučaju oružanih sukoba, tako da trpe tešku povredu, i/ili izazivaju veliku materijalnu štetu, ili bilo koji akti kroz koje se izvršavaju organizovanje, planiranje, učešće i/ili podsticanje tih akata. Ovi akti mogu se po suštini ili pozadini potvrditi kao akti koji zastrašuju stanovnike, štete javnoj bezbednosti, prinuđuju organe vlasti ili međunarodne organizacije da nešto učine ili ne učine. Ti akti, prema domaćim zakonima, omogućavaju državama potpisnicama Konvencije da pokreću krivične postupke i kažnjavaju". Definicija pruža zakonski osnov državama potpisnicama konvencije za zajedničku borbu protiv terorističke aktivnosti.

Tek do oktobra 2011. godine Stalni komitet Svekineskog narodnog kongresa¹ usvojio je Odluku o pojačanju rada protiv terorizma (nacrt), u kojoj se prvi put definišu termini kao kao što su teroristička aktivnost, teroristička organizacija i počinitelj terorističkih dejstava.

Prema ovom dokumentu *terorističke aktivnosti* su „bilo koji akti, koji za cilj imaju da izazivaju paniku u društvu ili prete javnoj bezbednosti, ili prinude državne organe i međunarodne organizacije da učine nešto ili pokušaju da izazovu ljudske i velike gubitke materijalnih dobara, štete javnim postrojenjima i razbijaju društveni poredak putem nasilja, oštećenja, zastrašivanja i drugih načina, ili sve aktivnosti kao što su podsticanje, finansiranje i drugo čime se pomaže izvršavanje pomenutih aktivnosti"; *terorističke organizacije* su „kriminalne grupe koje se formiraju za izvršavanje terorističkih aktivnosti", a *počinioci terorističkih aktivnosti* su „lica koja se bave organizovanjem, planiranjem ili izvršavanjem terorističkih aktivnosti, ili članovi neke terorističke organizacije".

Izazovi, rizici i pretnje od terorizma u Kini

Otvaranjem Kine prema svetu i sprovođenjem strategije reforme od osamdesetih godina 20. veka, ekstremna verska ubeđenja i ideologije koje mogu izazvati terorizam prodrle su u Kinu. Glavne pretnje od terorizma u Kini dolaze od terorističkih aktivnosti koje izvršavaju:

1. međunarodne terorističke ili ekstremističke organizacije,
2. međunarodne i domaće etno-separatističke snage,
3. sekte,
4. kriminalne organizacije ili drugi ekstremisti,
5. piratske grupe ili druge oružane organizacije na moru.

¹ Vrhovni zakonodavni organ u Kini.

1. Terorističke aktivnosti koje izvršavaju međunarodne terorističke ili ekstremne organizacije. Danas sve više Kineza radi ili živi u inostranstvu, pa oni i njihova materijalna dobra sve lakše mogu postati meta terorističkih dejstava. Osim toga, poslednjih godina Kina sve aktivnije učestvuje u saradnji sa međunarodnom zajednicom protiv terorizma, što povećava mogućnost da međunarodne terorističke organizacije ili pojedinci vrše odmazde. Kao primer mogu se navesti teroristički napadi iz novije istorije. U junu 2004. godine, talibanske oružane snage napale su jedno kinesko gradilište u Avganistanu i tom prilikom ubile jedanaestoro kineskih radnika. Takođe, u periodu od 2008. do 2010. godine talibanske oružane snage izvršile su mnogobrojne otmice kineskih radnika u Avganistanu. U junu 2011. godine, Revoluciona oružana snaga Kolumbije otela je četiri kineska radnika. Samo u februaru 2012. godine pedeset devetoro kineskih radnika oteto je u Sudanu.

2. Terorističke aktivnosti koje izvršavaju međunarodne i domaće etno-separatističke snage dešavaju se od osamdesetih godina 20. veka, pod uticajem tzv. trećeg talasa svetskog etničkog separatizma. To je uticalo na pojavu etno-separatističkih aktivnosti i u nekim delovima Kine. Među njima su najpoznatije terorističke snage Istočnog Turkestana i terorističke snage Nezavisnog Tibeta.

Terorističke snage Istočnog Turkestana je zajednički naziv za sve etno-separatističke organizacije i snage koje deluju putem nasilnih terorističkih aktivnosti, sa ciljem da otcepe autonomnu regiju Ksinjiang (Xinjiang) od Kine. Te terorističke snage objedinjavaju oko pedeset srodnih terorističkih organizacija u svetu. Prema izveštaju medija, dok su talibani vladali Avganistanom, tamo se nalazio jedan „kineski bataljon” koji se sastojao od 320 terorista iz regije Ksinjanga iz Kine. Devedesetih godina dvadesetog veka terorističke snage Istočnog Turkestana izvršile su čitav niz terorističkih napada i atentata, zbog čega je više od 170 civila izgubilo život, a nekoliko stotina ljudi je teško povređeno. U septembru 2002. godine Savet bezbednosti Ujedinjenih nacija i SAD priznali su da teroristička snaga Istočnog Turkestana pripada terorističkim organizacijama.

Terorističke snage Nezavisnog Tibeta je zajednički naziv za sve etno-separatističke organizacije i snage, koje pogrešnom interpretacijom ideologije Dalaj Lame izazivaju provokacije i kreiraju unutrašnje sukobe u autonomnoj regiji Tibetu, kako bi otcepili Tibet od Kine. U poslednjoj deceniji te snage su se postepeno prebacile sa ranije „mimih načina” na nasilna sredstva. Četnaestog marta 2008. godine, terorističke snage Nezavisnog Tibeta planirale su i organizovale ozbiljne neredе u Lasi, glavnom gradu autonomne regije Tibet, pri čemu je osamnaestoro civila izgubilo život, a oko 400 civila je povređeno.

3. Terorističke aktivnosti koje izvršavaju sekte imaju velike sličnosti sa aktivnostima terorističkih organizacija. Prvo, sekte i terorizam usmerene su protiv čovečnosti, protiv vlade i ljudskih prava. Drugo, ove organizacije, izazivanjem društvene panike postižu lične ciljeve ili političke ambicije vođa organizacija. Sekte izvršavaju terorističke ili ekstremne aktivnosti u ime religije, varajući vernike. U Kini se sekte pojavljuju od osamdesetih godina 20. veka, a među njima je bila najtipičnija sekta Falun Kong. Ona je, zagovarajući dolazak smaka sveta, izazvala samoubistvo ili samopovređivanje više od 1.500 vernika.

4. Terorističke aktivnosti koje izvršavaju kriminalne organizacije, takozvano „crno društvo” ili drugi ekstremisti. Organizacije „crnog društva” su u tesnom odnosu sa internacionalnim kriminalnim organizacijama i često se nalaze u simbiotskoj vezi sa njima, direktno ili indirektno izvršavajući raznovrsne terorističke aktivnosti.

5. Terorističke aktivnosti koje izvršavaju piratske grupe ili druge oružane organizacije na moru. Obično se smatra da su u prošlosti piratske aktivnosti izvođene radi sticanja novca (ili materijalnih dobara), a ne ostvarivanja političkih ciljeva. Međutim, savremene piratske aktivnosti su u tesnom odnosu sa terorističkim aktivnostima. Pojedine piratske grupe istovremeno su u službi određenih terorističkih organizacija, direktno ili indirektno izvršavajući terorističke aktivnosti na moru. Prema izveštajima, britanska vlada je tajno poslala specijalne jedinice u Somaliju radi istrage i izviđanja veze između piratskih grupa i terorističkih organizacija (www.thesun.co.uk). Sa druge strane, neke terorističke organizacije se direktno bave piratskim aktivnostima, čime se prikupljaju fondovi za finansiranje i nabavku oružja. Među njima je najtipičnija Abu Sajafova islamska ekstremna oružana organizacija, koja se bavi terorističkim aktivnostima na jugu Filipina, a koja ima tesnu vezu sa Al-Kaidom.

Piratske aktivnosti i terorizam na moru

Prvi put Ujedinjene nacije su potvrdile akt otmice aviona kao „piratski akt u vazduhu” 1985. godine. Kasnije, teroristi iz Palestine ote li su turistički brod „*Achille Lauro*”, zadržavši putnike kao taoce, a tadašnji američki predsednik Ronald Regan nazvao je otmicare piratima. U novembru 2008. godine somalijski pirati ote li su tanker Saudijske Arabije „*Sirijus*”, zahtevajući za otkup veliku količinu novca. Tom prilikom pirati su pretili da će izbaciti naftu iz tankera, vrednu oko 100 miliona dolara, u Adenski zaliv, u slučaju da ne dobiju otkup, što se deklarise i kao ekološki terorizam. Prema evidenciji, somalijski pirati su predali veliki deo dobijenog otkupa pobunjeničkoj organizaciji „Al Shabaabu”, koja je u tesnoj vezi sa Al-Kaidom. Zato danas mnogi naučnici smatraju da savremene piratske aktivnosti zapravo jesu teroristički akti na moru. Ti naučnici ukazivali su na ovaj problem još sedamdesetih godina 20. veka (Burgess 2008, 46).

Osim toga, piratske aktivnosti često su u fokusu današnjih medija, što izaziva širenje straha i panike u narodu, zbog nedovoljne zaštite sopstvenih brodova ili loše akcije spasavanja, čime se vrši veliki pritisak na vladu države koja je pogođena piratskim aktivnostima. U tom smislu, današnje piratske aktivnosti poprimaju političku osnovu. One možda počinju bez političkih namera, ali posledice i efekti tih akata u stvari su isti kao terorističke aktivnosti na moru. Upravo zbog preklapanja i sličnosti između piratskih i terorističkih aktivnosti na moru, sve više pravnika zagovora ideju da se zameni termin „piratska aktivnost” terminom „teroristička aktivnost na moru”.

Kineski naučnici klasifikuju piratske organizacije u tri vrste (Zhongwei 2003, 302-326):

1. male piratske grupe,
2. organizovane piratske grupe,
3. piratske grupe koje se sastoje od pripadnika etno-separatističkih organizacija ili članova terorističkih organizacija.

1. Male piratske grupe formiraju se privremeno od samo nekoliko amaterskih pirata. Obično izvršavaju pljačke na moru blizu obale i nasumično biraju mete.

2. Organizovane piratske grupe sastoje se od brojnih pripadnika, u kojima vlada jasna podela rada na velikom profesionalnom nivou. Takve piratske grupe imaju stalne baze na kopnu i pouzdane obaveštajne izvore, obično pažljivo izaberu mete pre akcije, razrađuju detaljne planove, a pomorski prostor gde izvršavaju pljačke i otmice može da bude na bilo kom moru, blizu kopna ili na srednjoj udaljenosti od kopna.

3. Piratske grupe koje se sastoje od pripadnika etno-separatističkih organizacija ili članova terorističkih organizacija funkcioniraju kao organizovane piratske grupe, ali sa ciljem da putem pljačke i otmice prikupljaju sredstva za finansiranje terorističkih aktivnosti svojih organizacija. Takvi pirati najčešći su na Arapskom moru, kao i na morima blizu Šri Lanke, severnog dela ostrva Sumatre i južnog dela Filipina. U suštini, razlika između ove vrste piratskih aktivnosti i terorističkih aktivnosti ne postoji.

Zbog sličnosti piratskih aktivnosti i terorističkih aktivnosti, kao i zbog štete koju nanose kineskoj ekonomiji, mere i radnje protiv piratskih aktivnosti mogu se ostvariti u okviru borbe protiv terorizma na moru.

Ugrožavanje interesa Kine piratskim i terorističkim aktivnostima na moru

Nacionalni interesi Kine koji su ugroženi piratskim i terorističkim aktivnostima na moru, kao i razlozi učešća Kine u međunarodnoj borbi protiv piratskih i terorističkih aktivnosti na moru mogu se sagledati kroz: potrebu za osiguranjem pomorskih puteva za trgovinu, obezbeđenje prevoza energenata i zahteve za vodećom ulogom Kine u regionu.

Potreba osiguranja pomorskih puteva za trgovinu

Ulaskom u Svetsku trgovinsku organizaciju (World Trade Organization-WTO) ekonomija Kine ubrzano raste. Kina je u 2009. godini postala najveća zemlja u svetu po količini izvoza i druga po veličini po količini uvoza. Broj transportnih kontejnera na kineskim lukama premašio je 100 miliona godišnje. U 2011. godini među 20 najvećih luka u svetu po broju transportnih kontejnera u toku godine šest je kineskih luka, dok je luka u Šangaju postala najveća za transport u svetu. Do sada je Kina otvorila više od 30 pomorskih prevoznih linija koje su povezane sa više od 600 luka u oko 150 zemalja i regiona. Kina danas poseduje više od 1000 velikih teretnih brodova registrovanih u Kini i mnogo više brodova koji su registrovani u Panami ili drugim zemljama, zbog povoljne poreske politike.

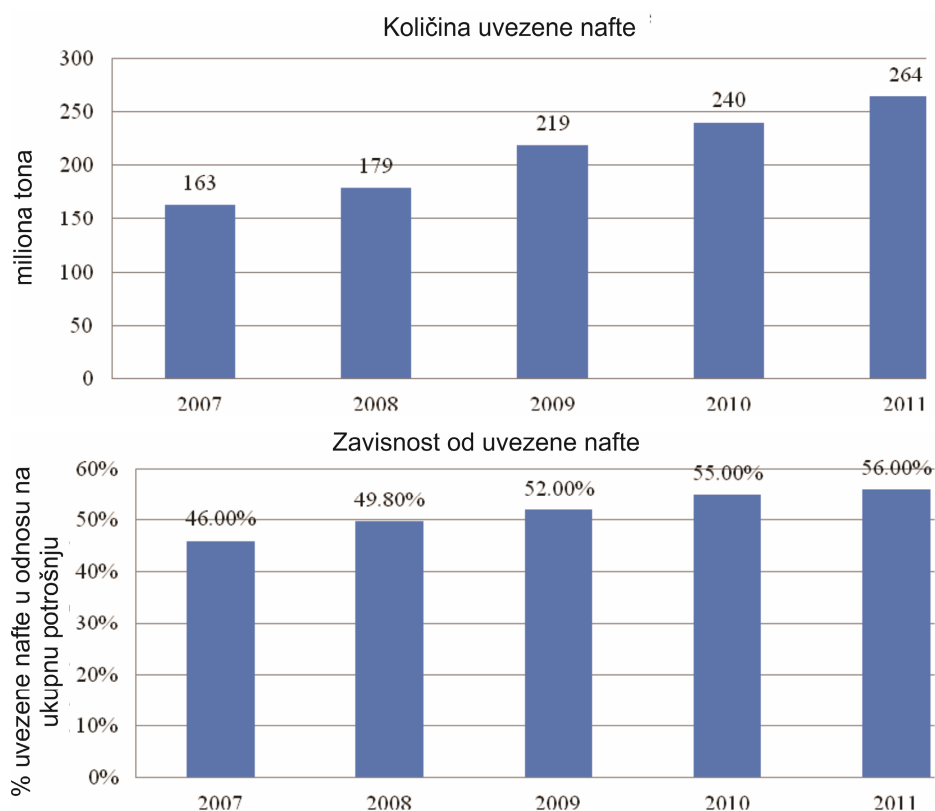
Međutim, uz brzi rast međunarodne pomorske trgovine, pretnja bezbednosti pomorskog prevoza je povećana. Kada su SAD postale glavna meta međunarodnih terorističkih aktivnosti, Kina je, kao drugi najveći američki trgovinski partner, u opasnosti od napada terorista. Takođe, ubrzani uspon Kine i povećanje kineskih interesa ka inostranstvu verovatno će izazivati nezadovoljstvo i mržnju pojedinih ekstremnih ili terorističkih snaga. Zato se može reći da pretnje od terorizma sa kojima se danas suočavaju SAD mogu biti sutrašnje pretnje Kini, gde ona sve češće trpi terorističke napade na moru.

U aprilu 2007. godine jedan kineski ribarski brod bio je pod oružanim napadom neidentifikovnog broda, kada su tri ribara ubijena, a dva povređena. Ovaj događaj do danas nije rasvetljen, odnosno nije razjašnjeno da li su pirati ili teroristi počinili ovaj zločin (news.xinhua-net.com). Kasnije, u septembru 2008. godine, somalijski pirati su, na moru blizu Somalije, oteli teretni brod „Great creation”, iz Hong Konga, sa 25 članova posade. U novembru 2008. godine somalijski pirati su na moru blizu Kenije oteli kineski ribarski brod „Tian Yu-8” sa 24 člana posade. U oktobru 2009. godine somalijski pirati su na Indijskom okeanu oteli kineski teretni

brod „De Xinhai” sa 25 članova posade. Kasnije, u novembru 2010. godine, somalijski pirati su na Indijskom okeanu oteli kineski trgovinski brod „Yuan Yang” koji je registrovan u Panami sa 29 članova posade. Posle plaćanja otkupa čiji su iznosi nepoznati, u svim navedenim slučajevima taoči su pušteni na slobodu. U aprilu 2012. godine somalijski pirati su u Persijskom zalivu oteli kineski teretni brod „Xiang Huamen” sa 28 članova posade. Specijalna jedinica Irana izvršila je napadnu akciju i uspešno je oslobodila brod i taoce.

Obezbeđenje prevoza energije

Uz ubrzani ekonomski rast, potrebe Kine za energentima ubrzano rastu, a naročito potreba za naftom. Od 2003. godine Kina je postala druga po redu najveća zemlja uvoznica nafte, odmah iza SAD. U 2011. godini, kako je prikazano na grafikonu 1, Kina je uvozila 264 miliona tona nafte (www.yicai.com), dok je stopa uvezena nafte u ukupnoj potrošnji nafte premašila 55%, a zavisnost od uvezena nafte prvi put je prevazišla SAD (news.cntv.cn). Uzimajući u obzir ekonomski faktor, pomorski prevoz je za Kinu najjeftiniji način za uvoz nafte.

Grafikon 1 – Količina uvezena nafte i zavisnost Kine od uvezena nafte (Biro za energetiku Kine)

U ovom trenutku Kina uvozi naftu putem četiri glavne pomorske prevozne linije. Jedna linija za uvoz nafte iz Venecuele ide preko Pacifika, dok ostale tri linije služe za prevoz nafte sa Bliskog istoka, Afrike i Jugoistočne Azije. Te pomorske linije prolaze kroz moreuz Malaka i Kinesko južno more. Moreuz Malaka nalazi se na severu Indijskog okeana, između Malajskog poluostrva i ostrva Sumatre. Istočno je povezan sa Kineskim južnim morem, a zapadno sa Andamanskim morem. Moreuz Malaka je pomorski saobraćajni čvor između Pacifika i Indijskog okeana, čija je dužina oko 900 km, širina 5,4 km, a dubina 25–27 m. Svake godine kroz Malaku prolazi više od 60.000 brodova koji obavljaju oko četvrtinu celokupne međunarodne trgovine. Od ukupne količine nafte koja se uvozi u Kinu čak 80% prolazi kroz ovaj moreuz. Prevelika zavisnost od ovog plovnog puta izaziva i potencijalno veliku opasnost po energetska bezbednost Kine.

Međutim, moreuz Malaka i povezana pomorska zona koja je deo Kineskog južnog mora, bili su poznati po piratskim aktivnostima mnogo pre nego što su postojali somalijski pirati. U 2004. godini bilo je prijavljeno 169 piratskih napada, što je činilo 60% od ukupnog broja piratskih napada u svetu te godine (news.sohu.com). Danas se u ovoj pomorskoj zoni još češće dešavaju piratske otmice i teroristički napadi na moru, što ovu oblast čini jednom od najopasnijih pomorskih zona na svetu. U 2011. godini u ovoj zoni je zabeleženo 70 piratskih napada, što je 24 % više nego u 2010. godini (www.chinanews.com). Na slici 1. prikazana je raspodela piratskih napada i oružanih pljački na moru u toku 2014. godine, gde je uočljivo da je gustina napada, osim oko Somalije, najveća u oblasti Kineskog južnog mora i moreuza Malaka.

Slika 1 – Raspodela piratskih napada i oružanih pljački oko Somalije, Kineskog južnog mora i moreuza Malaka (Piracy & Armed Robbery Map 2014)

Legenda:

- – pokušaj napada,
- – ukrnavanje,
- – otvaranje vatre,
- – otmica,
- – sumnjiv brod.

Kontrolu moreuza Malaka i povezane pomorske zone koja je deo Kineskog južnog mora otežava i to što je ova oblast relativno zatvorena i skoro potpuno pripada teritorijalnim morima ili pomorskim ekskluzivnim ekonomskim zonama priobalnih zemalja. Te zemlje, svakako, ne žele da se vanregionalne zemlje mešaju u njihov suverenitet. Zbog toga je teško da se postigne međunarodni sporazum o preduzimanju zajedničkih vojnih akcija protiv piraterije i drugih terorističkih aktivnosti u ovoj pomorskoj zoni. Osim toga, postoje još neki sporovi o podelama pomorskih suvereniteta između Kine i zemalja koje se nalaze u okruženju Kineskog južnog mora, pa su i uslovi za izvršavanje zakona i propisa u spornim pomorskim zonama veoma složeni i politički osetljivi. Nepostojanje bezbednosne odgovornosti za upravljanje ovim pomorskim oblastima rezultira porastom krivičnih aktivnosti na moru, kao što su teroristički napadi, piraterija i drugo, što nanosi veliku štetu kineskom pomorskom energetskom prevozu.

Zahtev za vodećom ulogom Kine u regionu

Ako se posmatra bezbednost neke države, pomorska teritorija države može biti strateška dubina kao odbrambeni oslonac i sopstvena čvrsta platforma za uspon pomorske sile, ali može biti i neprijateljski polazni rejon za pokretanje oružane agresije.

Poslednjih godina SAD se često uključuju u zajedničke vojne vežbe, u ime borbe protiv terorizma na moru, u regionu moreuza Malaka i Kineskog južnog mora, dok Japan stalno povećava svoje učešće u bezbednosnim poslovima u ovom regionu, pod izgovorom saradnje u borbi protiv piraterije i terorizma na moru, a radi uspostavljanja pomorskog bezbednosnog mehanizma koji funkcioniše pod japanskom dominacijom. Dakle, SAD i Japan u ovom regionu pokušavaju da igraju vodeću ulogu, što Kinu dovodi u nepovoljan položaj, jer prisustvo treće strane ometa rešavanje sporova o morskom suverenitetu između Kine i nekih zemalja u okruženju Kineskog južnog mora. U tom slučaju, Kina može, razvijanjem saradnje oko održavanja pomorske bezbednosti, ojačati kontakte i uzajamno poverenje sa zemljama u tom regionu.

Danas Kina aktivno učestvuje u borbi protiv terorizma na moru, čime ne samo da može doprineti svetskoj pomorskoj bezbednosti, nego i pokazati racionalnost razvijanja pomorskih snaga i sposobnosti za izvršavanje zadatka na moru, smanjujući brige susednih zemalja o usponu Kine. Osim toga, putem učešća u međunarodnoj saradnji u borbi protiv terorizma na moru, Kina može sticati iskustva i veštine u vođenju pomorskih vojnih operacija na udaljenom okeanu u stvarnim borbenim uslovima, naučiti taktike od naprednih stranih momarica i povećati interoperabilnost u zajedničkim operacijama. Poslednjih godina sve druge azijske uticajne zemlje, kao na primer Japan, Indija i južna Koreja, aktivno šalju operativne flote na more blizu Somalije za zadatke borbe protiv piraterije i drugih terorističkih aktivnosti na moru, a radi povećanja svojih državnih uticaja. To zahteva da Kina, kao najveća zemlja u Aziji, formira sopstvenu vodeću ulogu u regionu, kroz povećanje učešća u borbi protiv terorizma na moru.

Suprotstavljanje Kine terorizmu na moru

Radi obezbeđenja efikasnog i efektivnog izvršavanja borbe protiv terorizma na moru, Kina razvija mnogobrojne mere, samostalno i uključujući iskustva drugih zemalja. Te mere odnose se na donošenje i sprovođenje odgovarajućih zakona i propisa, kao i osnivanje odgovarajućih institucija i razvoj organizacija za potrebe suprotstavljanja terorizmu na nacionalnom nivou i borbe protiv terorizma na moru.

Donošenje i sprovođenje odgovarajućih zakona i propisa

Kako bi se državne institucije uspešno suprotstavile terorizmu na moru, prvo je važno definisati ovu vrstu terorizma, što čini polaznu osnovu za donošenje odgovarajućih zakona i propisa. Kineski naučnici imaju različita gledišta o pojmu terorizma na moru. Jedno stanovište je: „terorizam na moru podrazumeva bilo koje aktivnosti koje se izvršavaju ilegalnim nasilnim načinima neke organizacije ili pojedinaca, izazivajući veliku pretnju i štetu bezbednosti pomorskih prevoza, brodova i posade, ili objekata u lukama” (Shumin 2005, 7-10). Ova definicija ne razlikuje terorističke akte na moru od piraterije. Prema drugim autorima terorizam na moru je „politička piraterija”, što označava „bilo koje ilegalne nasilne aktivnosti protiv brodova i posade, putnika i robe na brodovima, ili objekata u lukama, koji su s ciljem da nametnu negativne uticaje na vladu neke države ili na određene društvene grupe” (Chengjun 2009, 115-140). Ova definicija precizira granicu između terorizma na moru i piraterije.

Sa stanovišta autora koji ne zastupaju u potpunosti prethodna mišljenja „terorizam na moru podrazumeva bilo koje aktivnosti koje ugrožavaju međunarodni pomorski prevoz, ili upotrebljavaju međunarodni pomorski prevoz da ugrožavaju bezbednost države, s ciljem da izazovu paniku u društvu i tako nateraju vlade država da učine ili ne učine nešto” (Xiangan 2009, 152-157). Ovo definisanje ispoljava transnacionalnu karakteristiku terorizma na moru i aktuelnu potrebu borbe protiv njega. Poslednje stanovište je: „terorizam na moru podrazumeva terorističke aktivnosti koje nasilnim načinima izvršavaju terorističke organizacije ili pojedinci sa političkim ciljem, ugrožavajući bezbednost pomorskog prevoza, brodova ili ljudskih života i imovine na brodovima, ili objekata u lukama” (Zhang 2008, 148-158). Ova definicija težišno prikazuje karakteristike terorizma na moru, odnosno njegov politički cilj, nasilne načine dostizanja cilja i vrste meta terorističkih napada.

Akademsko definisanje terorizma na moru omogućilo je i pravosudno uređenje ovog problema. Zakonsko sankcionisanje terorističkih aktivnosti vrši se na osnovu krivičnog zakonika. Analizom aktuelnih sudskih presuda u Kini poslednjih 20 godina može se uočiti da su za terorističke aktivnosti na moru u Kini obično izricane sankcije za sledeća krivična dela: namerno ubistvo, namerno i zlonamerno nanošenje fizičkih povreda, razbojništvo, otmica, krađa ili otmicanje vatrenog oružja, municije, eksplozivnih ili drugih opasnih sredstava itd.

U pravosudnoj praksi koriste se zakoni i propisi koji predstavljaju zakonski osnov za izvršavanje borbe protiv terorizma na moru. Oni mogu da se klasifikuju u tri grupe. To su:

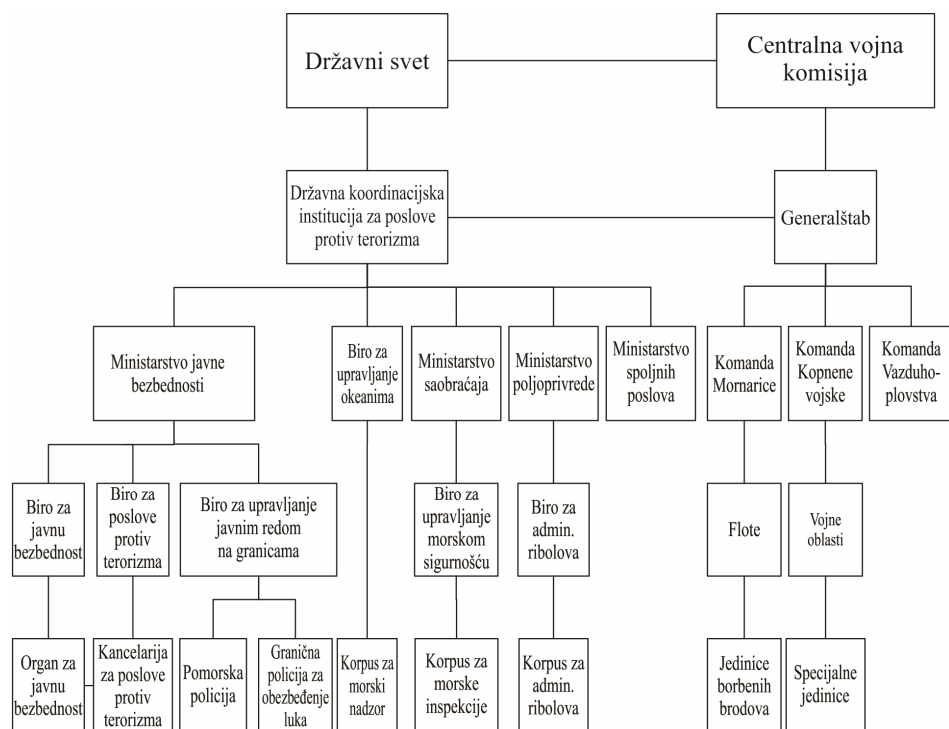
– **zakoni koji su korišćeni kao pravni osnov u borbi protiv terorizma na moru** – Zakon o policiji NR Kine, Zakon o upravljanju javne bezbednosti i kažnjavanju ilegalnih akta NR Kine, Zakon o krivičnim optužbama NR Kine, Zakon o teritorijalnom moru i dodirnoj morskoj zoni NR Kine, Zakon o ekskluzivnoj ekonomskoj zoni i plitkom priobalnom moru NR Kine, itd;

– **pravne norme kojih se pridržavaju organi za izvršavanje zakona i propisa u toku obavljanja poslova na moru** – pravila o organizovanju i upravljanju organa za javnu bezbednost; pravila o kontrolisanju ulaza na teritoriju i izlaza sa teritorije države; propisi o organima za javnu bezbednost o izvršavanju zakona i propisa na moru; propisi o bezbednosnom upravljanju brodovima na bliskom moru i druga;

– **drugi povezani propisi ili pravila** – Zakon protiv pranja novca NR Kine; Zakon o upravljanju vatrenim naoružanjem; propisi o upravljanju eksplozivnim sredstvima za civilne potrebe; propisi o upravljanju hemijskim sirovinama koje mogu da se koriste u proizvodnji otrovnih sredstava i drugi.

Institucije i organizacije za suprotstavljanje terorizmu na moru u Kini

Prema sadašnjoj podeli poslova, vrhovni rukovodeći organ za borbu protiv terorizma na moru je Državna koordinacijska institucija za poslove protiv terorizma, a konkretni nadležni upravni organ je Biro za upravljanje javnim redom na granicama, koji je u organizacionom sastavu Ministarstva javne bezbednosti. Danas Kina, osim mornarice, ima ukupno pet raspoloživih snaga za izvršavanje zakona i propisa na moru i u lukama koje se mogu koristiti u borbi protiv terorizma na moru, a prikazane su na slici 2.

Slika 2 – Šema upravljanja snagama za borbu protiv terorizma na moru u Kini

Pomorska policija je osnovana sedamdesetih godina 20. veka, koristeći iskustva sistema za izvršavanje zakona i propisa na moru u SSSR-u. Pomorska policija je nadležna da održava bezbednost i red na bliskom teritorijalnom moru, pod rukovodstvom Biroa za upravljanje javnim redom na granicama Ministarstva javne bezbednosti. Pored Mornarice, to je jedina stalna naoružana snaga za izvršavanje zakona i propisa na moru u Kini. Jedinice pomorske policije sastoje se od devetnaest odreda koji su raspoređeni u jedanaest primorskih provincija. Ove snage su opremljene patrolnim čamcima deplasmana oko 100 tona, dok je u toku uvođenje u upotrebu velikih patrolnih brodova, čime će se

omogućiti izvršavanje zadataka i na otvorenom moru daleko od obale. Pored uvođenja velikih patrolnih brodova, sopstvene snage vazduhoplovne podrške su u procesu formiranja, tako da će specijalni helikopteri sa patrolnih brodova pružati pravovremenu vatrenu ili obaveštajnu podršku u realnom vremenu.

Korpus za morski nadzor je organizaciona celina Biroa za upravljanje okeanom u nadležnosti Državnog saveta i namenjena je za izvršavanje zakona i propisa na moru. Korpus za morski nadzor osnovan je 1998. godine, a njegove nadležnosti su: izvršavanje patrola i nadzora u kineskim nadležnim pomorskim zonama i kontrolisanje ilegalnih aktivnosti na moru, kao što su zloupotrebljavanje morskih resursa, sabotiranje objekata za pomorski prevoz na moru, uznemiravanje poretka na moru itd. Poslednjih godina zabeleženo je sve više ilegalnih aktivnosti stranih brodova u kineskoj pomorskoj ekskluzivnoj ekonomskoj zoni, tako da je nadzor osumnjičenih stranih brodova na moru u kineskoj nadležnosti postao glavni zadatak Korpusa za morski nadzor. On se sastoji od tri korpusa, raspoređena u tri oblasti: na Severnom moru, na Istočnom moru i na Južnom moru, a poseduje više od 200 patrolnih čamaca i dvadesetak patrolnih brodova čiji je deplasman veći od 1.000 tona.

Korpus za morske inspekcije je organizaciona celina Biroa za upravljanje morskom sigurnošću koji je u nadležnosti Ministarstva saobraćaja i namenjen je za izvršavanje zakona i propisa na moru. Nadležan je za nadzor bezbednosti rada na brodovima, sprečavanje zagađenja koja izazivaju brodovi, kontrolu objekata za pomorski prevoz na moru, kao i akcije spasavanja života na moru. Ova pomorska snaga ima oko 100 patrolnih čamaca i tri patrolna broda čiji je deplasman veći od 1.000 tona.

Granična policija za obezbeđenje luka nalazi se u nadležnosti Biroa za upravljanje javnim redom na granicama Ministarstva javne bezbednosti, ali strukturno pripada naoružanoj policijskoj jedinici. Osim zadataka obezbeđenja luka i carinskih objekata, ove jedinice izvršavaju i zadatke podrške carinskim organima u toku provere brodova i robe na brodovima.

Korpus za administraciju ribolova je organizaciona celina Biroa za administraciju ribolova Ministarstva poljoprivrede, čiji su zadaci održavanje poretka proizvodnje ribe, kažnjavanje ilegalnih aktivnosti ribolova, usmeravanje i pomaganje ribarima na moru i drugo. Korpus je opremljen sa oko 300 čamaca za izvršavanje zakona i propisa, kao i četiri patrolna broda deplasmana većeg od 1.000 tona.

Osim ovih pet snaga za izvršavanje zakona i propisa na moru i u lukama, jedinica vojnih brodova na vodenoj površini mornarice NOA Kine predstavlja najvažniju snagu za borbu protiv terorizma na moru.² Ova jedinica sastoji se od jedinice borbenih brodova i jedinice brodova za podršku. Prema elektronskim izvorima iz 2010. godine, jedinica vojnih brodova na vodenoj površini Mornarice Kine ima 29 razarača, 45 fregata, 45 raketnih čamaca i nekoliko desetina desantnih brodova (zhidao.baidu.com), koji su podeljeni u tri flote (Severno-morska flota, Istočnomorska flota i Južnomorska flota). Jedinica vojnih brodova na vodenoj površini, po naredbi komande mornarice i Generalštaba, direktno upućuje vojne brodove da učestvuju u borbi protiv terorizma na moru ili izvršavaju druge zadatke za osiguranje bezbednosti pomorskih prevoznih linija (news.xinhuanet.com/herald).

U stvarnim situacijama sprovođenje zakona i propisa je otežano i politički osetljivo, te se kao načini ostvarivanja zakona i propisa u ekskluzivnoj ekonomskoj zoni, a radi izbegavanja eskalacije regionalnih sukoba, koristi zaštita ribolovaca. Mnogobrojni problemi u

² Mornarica NOA Kine sastoji se od pet rodova: rod vojnih brodova na vodenoj površini, rod podmornica, rod ratnog vazduhoplovstva, rod obalske odbrane i rod mornaričke pešadije.

sprovođenju zakona i propisa, kao i u upotrebi snaga za borbu protiv terorizma na moru u Kini, mogu se sagledati kroz unutrašnje i spoljne činioce.

Borbu protiv terorizma na moru otežavaju unutrašnji činioci kao što su: nepostojanje jedinstvenog sistema selekcije ljudstva za snage za borbu protiv terorizma na moru; nedovoljna opremljenost snaga za sprovođenje zakona i propisa; spor i nesamostalan mehanizam za donošenje odluka, komandovanje i koordiniranje. Organi za sprovođenje zakona i propisa na moru su brojni, ali su međusobno strukturno slabo povezani, tako da među njihovim dužnostima ima mnogo preklapanja, ali i različitih pristupa u rešavanju istih bezbednosnih situacija. Još uvek nije jasno i zvanično definisana konotacija pojma „terorizam na moru” i njena suština; sadašnji propisi i pravila o borbi protiv terorizma na moru nalaze se razbacano u propisima i pravilima funkcionalnih organa i među njima nema potrebne povezanosti; u sadašnjem Krivičnom zakoniku Kine nedostaje integracija povezanih krivičnih dela o terorizmu, još uvek ne postoje dela „izvršavanje terorističkih aktivnosti”, „organizovanje terorističkih organizacija” i „povezivanje terorističkih aktivnosti”; još uvek nisu integrisana krivična dela koja su određena i ratifikovana međunarodnim konvencijama sa domaćim krivičnim delima; zakonodavna odeljenja u organima za sprovođenje zakona i propisa na moru rade svoj posao sa velikom konzervativnošću, što rezultira time da kineske zakonodavne aktivnosti nisu u skladu sa aktuelnim potrebama sprovođenja borbe protiv terorizma na moru; sistem zakona, propisa i pravila još nije savršen, mnogobrojni prateći zakoni o sprovođenju zakona i propisa na moru su u izradi.

U sprovođenju zakona i propisa na moru, od spoljnih problema javljaju se: sporovi o suverenitetu nad pomorskim zonama sa državama u blizini Kineskog južnog mora i moreuza Malaka, kao i neopravdani osećaj ugroženosti drugih zemalja zbog brzog razvoja Kine.

Zaključak

U poslednje vreme terorizam zaokuplja veliku pažnju svetske javnosti, naročito zbog svoje brutalnosti i lukavosti dejstava. Kao oblik nesimetričnog ratovanja, terorizam poseduje sposobnosti da zada snažne udarce i velikim svetskim silama i tako utiče na političke odluke. Kao jedan od oblika ispoljavanja terorizma u savremenom dobu javlja se terorizam na moru. U svetskim akademskim krugovima i u Kini postoji veliko neslaganje u definisanju terorizma, a time i terorizma na moru. Osnovni problem predstavlja razlikovanje pirata od terorista. Načini i oblici dejstava pirata i terorista su isti, ali razlika se ogleda u ciljevima dejstava. Prvobitni ciljevi pirata bili su sticanje lične materijalne dobiti, dok je cilj terorista ostvarivanje određenih političkih ciljeva. Međutim, savremeni pirati gube ovu osnovnu karakteristiku, te su i njihovi ciljevi često politički, ali i usmereni ka saradnji sa teroristima. Stoga se piratske aktivnosti mogu razmatrati zajedno sa terorizmom na moru, što predstavlja novu tendenciju u globalnom razvoju terorizma.

Ubrzani ekonomski razvoj Kine uslovio je i njenu povećanu zavisnost od međunarodne trgovine, kao i energetske zavisnost. Može se reći da su pomorske prevozne linije već postale arterije kineske međunarodne trgovine. Zato je bezbednost prevoznih brodova najbitnija za osiguranje stabilnog rasta ekonomije Kine. Takođe, uvoz energenata vrši se preko pomorskih komunikacionih puteva. Najosetljiviji pomorski komunikacioni putevi za Kinu su moreuz Malaka i more u blizini Somalije. Ugrožavanjem energetskih puteva di-

rektno se utiče na bezbednost Kine. Moreuz Malaka je u više navrata bio meta piratskih aktivnosti koje su ugrožavale bezbednost pomorskog transporta, a ti napadi se i dalje nastavljaju. Kina, po pitanju moreuza Malaka, učestvuje u mehanizmu za borbu protiv piraterije koji sačinjavaju regionalne zemlje, ali bez prisustva veće vojne sile. More u blizini Somalije predstavlja značajan pomorski put Kine koji je povezuje sa Bliskim istokom i Evropom i ima značajnu ulogu u prevozu energenata. Od 2008. godine Kina je učesnik međunarodnih snaga u suzbijanju piraterije na moru u blizini Somalije. Ona teži ka preraštanju u velesilu, uzimajući u obzir ogroman ekonomski, demografski i vojni razvoj u poslednjih deset godina. Da bi opravdala ovaj status, Kina mora da bude sposobna da zaštiti svoj suverenitet i interese, kako unutar Kine, tako i van njenih granica. Ovde značajno mesto zauzima suverenitet na moru. U međunarodnim odnosima mora da se nametne kao sila koja je u stanju da preuzme vodeću ulogu u rešavanju terorizma na moru i piraterije, samostalno i u saradnji sa državama međunarodne zajednice.

U borbi protiv terorizma na moru Kina razvija niz mera. Prva je pravna i predviđa donošenje zakona i propisa za dela terorizma na moru. Druga mera jeste izvršni sistem koji se sastoji od pet snaga za primenu zakona i propisa na moru. Šesta snaga, čija je osnovna namena podrška snagama za primenu zakona i propisa na moru, jeste mornarica NOA Kine. I pored relativno dobro razvijenog pravnog sistema i sistema za sprovođenje zakona i propisa na moru u borbi protiv terorizma, Kina se i dalje suočava sa nizom unutrašnjih i spoljnih problema. Kao najznačajniji unutrašnji problem ističe se to što u Kini još uvek nisu utvrđena krivična dela u vezi sa terorizmom na moru, već se sankcionisanje vrši na osnovu drugih krivičnih dela. Takođe, veliki broj različitih snaga za sprovođenje zakona i propisa na moru otežava njihovu koordinaciju i jedinstveno dejstvo u borbi protiv terorizma na moru. Pored unutrašnjih problema, sporovi Kine oko teritorijalnog mora u delu Kineskog južnog mora i moreuza Malaka, kao i mešanje drugih svetskih sila, a posebno SAD i Japana u regionalne probleme u ovim oblastima, otežavaju Kini primenu zakona i propisa na moru.

Literatura

[1] Douglas, R, Burgess, Jr. 2008. *The Pirates' Pact: The Secret Alliances Between History's Most Notorious Buccaneers and Colonial America*. New Jersey: International Marine/Ragged Mountain Press.

[2] Hu, Chengjun. 2009. Rasprava o piratskim krivičnim aktima i povezanim sankcijama u Krivičnom zakoniku Kine. Peking: Kinesko tužilaštvo. Naziv originala: 胡成：《海盜行及相刑法研究》，中国司法出版社，北京，2009.

[3] Hu, Lianhe. 2001. Savremeni svetski terorizam i protivmere. Peking: Izdavač ISTOK. Naziv originala: 胡合：《当代世界恐怖主与策》，北京，方出版社 2001.

[4] Martha, Crens, Haw and John Pim Lott. 1998. *International Encyclopaedia of Terrorism*. Chicago, London: Fitzroy Dearborn Publishers.

[5] Li, Huizhi. 2003. Protiteroristička nauka. Peking: Izdavač NAROD. Naziv originala: 李慧智：《反恐学》，北京，人民出版社，2003.

[6] Lu, Zhongwei. 2003. Netradicionalne pretnje, Peking: Činjenice izdavač. Naziv originala: 忠：《非安全》，北京，事出版社，2003.

[7] Wang, Guoqiang. 1999. Međunarodni terorizam i borba protiv terorizma. Peking: Izdavač Nacionalne odbrane. Naziv originala:

王国：《国恐怖与反恐恐怖斗争》，北京，国防大学出版社，1999.

[8] Wang, Shumin. 2005. Izazovi i povezani problemi s kojim se suočava borba protiv terorizma na moru. Kina: Okeanski univerzitet Kine. Naziv originala:

王淑敏：《海上反恐斗争面的挑及相》，中国海洋大学出版社，2005.

[9] Wang, Yizhou. 2002. Poreklo terorizma, Peking: Izdavač Socijalne nauke. Naziv originala:

王逸舟：《恐怖主渊源》北京，社会科学文献出版社，2002.

[10] Zhang, Lina. 2008. Istraživanje o borbi protiv terorizma na moru i mehanizmu za bezbednost međunarodnih pomorskih prevoza. Shi Jazhuang: Zakonske nauke. Naziv originala: 娜：《海上反恐研究及国海上运安全机制》，法律出版社，石家庄，2008.

[11] Zhang, Xianglanand Zheng Lei. 2009. Istraživanje o izazovu koji izaziva terorizam na moru i odgovarajućem reagovanju. Wu Han: Univerzitet Wu Han. Naziv originala:

香，磊：《海上恐怖主的挑和策》，武汉大学出版社，武，2009.

[12] Талијан, Мирослав. 2010. Безбедносни менаџмент у супротстављању тероризму и борби против тероризма, Београд: ВИЗ.

[13] Piracy & Armed Robbery Map 2014. <http://www.icc-ccs.org/piracy-reporting-centre/live-piracy-map>. Pristupljeno 24.06.2014. godine u 20.00.

[14] <http://news.cntv.cn/20110813/103128.shtml>. Pristupljeno 20.06.2011. godine u 11.30.

[15] <http://news.sohu.com/20050728/n226478521.shtml>. Pristupljeno 20.06.2011. godine u 11.30.

[16] http://news.xinhuanet.com/herald/2011-12/19/c_131308460.htm. Pristupljeno: 10.06.2011. godine u 10.30.

[17] http://news.xinhuanet.com/mil/2010-07/05/content_13810713_2.htm. Pristupljeno: 20.06.2011. godine u 11.30.

[18] <http://www.chinanews.com/gj/2012/02-20/3680594.shtml>. Pristupljeno 20.06.2011. godine u 12.00.

[19] http://www.thesun.co.uk/sol/homepage/news/campaigns/our_boys/3687620/Brit-special-forces-troops-have-mounted-a-daring-surveillance-operation-in-Somalia-for-first-time.html Pristupljeno: 10.06.2011. godine u 10.30.

[20] <http://www.yicai.com/news/2012/01/1336423.html>. Pristupljeno 20.06.2011. godine u 11.30.

[21] <http://zhidao.baidu.com/question/133842758>. Pristupljeno: 10.06.2011. godine u 10.00.